

To: [redacted] 5.1.2 5.1.2e [redacted] 5.1.2e @minvws.nl

From: [redacted] 5.1.2e

Sent: Wed 1/13/2021 12:22:30 PM

Subject: Voor bestrijding van corona is de belangrijkste actuele kernboodschap wat wij allemaal zelf en samen nu al kunnen doen om het aantal dagelijkse besmettingen zo ver en zo snel mogelijk te doen dalen. Dat kwam helaas niet uit de verf.

Received: Wed 1/13/2021 12:22:34 PM

Geachte heer, mevrouw,

Uit de [persconferentie](#) van 12 januari door premier Rutte en minister De Jonge komt in essentie het volgende naar voren.

De lockdown heeft effect, maar niet genoeg. Gelet op enerzijds de nieuwe, vermoedelijk aanmerkelijk besmettelijkere variant van het coronavirus en anderzijds de schadelijke effecten van de lockdown op onder meer de economie en het onderwijs, in het bijzonder het basisonderwijs, moet het aantal dagelijkse besmettingen veel verder en sneller dalen.

Desondanks verlengt het kabinet de lockdown voor nu *zonder verzwarende maatregelen* ten minste tot en met 9 februari. Daarnaast vraagt het kabinet het OMT met spoed in kaart te brengen wat een avondklok concreet kan opleveren en wat eventuele alternatieven zijn. Het kabinet hoopt daar dan begin volgende week naar te kunnen kijken.

De ratio van de mogelijkheid van een avondklok is volgens het OMT en het kabinet gelegen in het tegengaan van groepsvorming, vooral onder jongeren, en het beperken van huisbezoek, dat de bron is van veel besmettingen. Tegen een avondklok bestaat echter veel weerstand, onder de bevolking, in het parlement, bij burgemeesters en politie, die zo'n avondklok zouden moeten handhaven, maar ook bij het kabinet zelf.

Om al deze redenen is het zeer spijtig dat de belangrijkste actuele boodschap niet goed uit de verf kwam en vervolgens ook nog volledig ondergesneeuwd raakte, de boodschap wat wij allemaal zelf en samen nu al kunnen doen om het aantal dagelijkse besmettingen zo ver en zo snel mogelijk te doen dalen: *"We moeten vooral nog vaker thuiswerken. Nog beter afstand houden. Nog minder bij elkaar op bezoek gaan."*

Premier Rutte zei dit tijdens de persconferentie welgeteld één keer. Van de aanwezige media stelde alleen RTL Nieuws een daaraan gerelateerde vraag (*"Meneer Rutte, in Duitsland zeggen ze ook dat je nog maar met 1 persoon bij iemand anders op bezoek mag. Is dat zo'n vergelijkbare maatregel aan de avondklok die u bedoelt?"*), die door premier Rutte echter niet goed werd opgepikt. En van de vijf grote kranten brengt alleen het [AD](#) deze boodschap:

"- Ontvang thuis alleen gasten als dat noodzakelijk is. Wie toch mensen thuis uitnodigt, wordt zeer dringend geadviseerd niet meer dan twee personen van 13 jaar of ouder te ontvangen.

- Werk thuis. Alleen mensen die essentieel zijn voor de voortgang van een bedrijfsproces en die hun werk niet thuis kunnen uitvoeren, mogen naar het werk komen."

Het AD doet dat echter niet op basis van de persconferentie, maar op basis van het [nieuwsbericht](#) op rijksoverheid.nl.

[Telegraaf](#), [Volkskrant](#), [NRC](#) en [Trouw](#) baseerden hun berichtgeving op de persconferentie en hebben deze boodschap *daar* begrijpelijkerwijs niet uit kunnen destilleren.

De cijfers van het RIVM tonen aan dat 'Bezoek in de thuissituatie (van of bij familie, vrienden, enz.)' en 'Werksituatie' de 'vermelde mogelijke settings' zijn waar structureel verreweg de meeste en tijdens de lockdown vrijwel alle beïnvloedbare 'gerelateerde gevallen' van besmettingen plaatsvinden.

In de onderstaande tekst heb ik op basis van de cijfers over een langere periode onderbouwd dat met het oog op de bestrijding van het coronavirus en COVID-19 de grootste additionele winst zal kunnen worden geboekt door:

- i. uitbreiding van de gedragsregel 'Ontvang (niet meer dan) het maximum aantal bezoekers thuis' met een aanbeveling om in totaal zo min mogelijk en in totaal maximaal x (unieke) personen per week te ontvangen, en
- ii. het vergroten van de naleving van de gedragsregel 'Werk zoveel mogelijk thuis'.

Uit de cijfers over de afgelopen twee weken komt het belang van met name punt i nog sterker naar voren. Waar het aandeel van 'Bezoek in de thuissituatie (van of bij familie, vrienden, enz.)' binnen de 'vermelde mogelijke settings' over de gehele periode vanaf 31 aug 2020 tot 5 jan 2021 21% was, lag dat de afgelopen twee weken:

- voor de week van 29 december tot 5 januari op: 35,2%, en
- voor de week van 5 januari tot 12 januari op: 35,6%.

Bronnen:

- Epidemiologische situatie COVID-19 in Nederland (12 januari 2021) PDF document, p. 25

- Epidemiologische situatie COVID-19 in Nederland (5 januari 2021) PDF document, p. 24

Vindplaats: <https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/actueel/wekelijkse-update-epidemiologische-situatie-covid-19-in-nederland>

Als we de redelijkerwijs vrijwel niet te voorkomen 'vermelde mogelijke besmettingen' tussen huisgenoten en partners negeren (zie ook de onderstaande tekst), ontstaat het volgende beeld. Waar het aandeel van 'Bezoek in de thuissituatie (van of bij familie, vrienden, enz.)' binnen de - overige - 'vermelde mogelijke settings' over de gehele periode vanaf 31 aug 2020 tot 5 jan 2021 44,7% was, lag dat de afgelopen twee weken:

- voor de week van 29 december tot 5 januari op: $35,2\% \times 100 / 49,4 = 71,3\%$, en

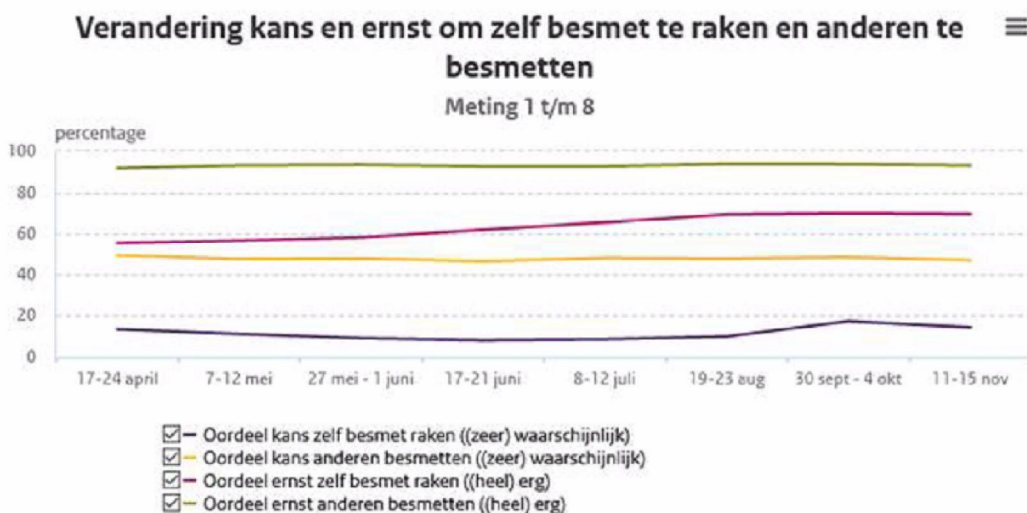
- voor de week van 5 januari tot 12 januari op: $35,6\% \times 100 / 50,4 = 70,6\%$.

In [België](#), [Duitsland](#) en het [Verenigd Koninkrijk](#) zijn de regels m.b.t. het maximum aantal bezoekers thuis strikter. Je mag slechts één bezoeker tegelijk ontvangen, waarbij in Duitsland uitdrukkelijk is vermeld dat daarbij ook kinderen onder de 14 meetellen. In België geldt voorts dat ieder huishouden per lid één vast 'knuffelcontact' mag hebben. In het Verenigd Koninkrijk wordt ter beperking van het totaal aantal nauwe contacten het principe van de [support bubble](#) gehanteerd, waarbij twee huishoudens samen een vast supportnetwerk vormen en alleen met elkaar nauw contact onderhouden.

In [Nederland](#) geldt als gedragsregel dat maximaal 2 bezoekers van 13 jaar of ouder tegelijk thuis mogen worden ontvangen. Het totaal aantal (unieke) bezoekers per week is echter niet gemaximeerd. Het gevolg daarvan is dat mensen ook als ze deze gedragsregel keurig naleven, toch nog een groot aantal contacten binnenshuis kunnen hebben.

Uit de cijfers van het RIVM kan worden opgemaakt dat de gedragsregel dat maximaal 2 bezoekers van 13 jaar of ouder tegelijk thuis mogen worden ontvangen van alle gedragsregels het beste wordt nageleefd (zie onderstaande tekst). Bovendien blijkt dat structureel ca. 93% van alle mensen de ernst om anderen te besmetten als 'erg' of 'heel erg' beoordeelt, maar dat structureel slechts ca. 48% van alle mensen de kans anderen te besmetten als 'waarschijnlijk' of zeer waarschijnlijk' beoordeelt.

Bron: <https://www.rivm.nl/gedragsonderzoek/maatregelen-welbevinden/verklaringen-gedrag>

Op basis van de cijfers lijkt het dan ook redelijk te concluderen:

- dat we de gedragsregel dat maximaal 2 bezoekers van 13 jaar of ouder tegelijk thuis mogen worden ontvangen zeer goed naleven, maar dat deze gedragsregel onvoldoende effectief is, en
- dat we het (heel) erg vinden anderen te besmetten, maar onvoldoende doordrongen zijn van het risico daarop.

Gelet op al het bovenstaande zou de door zoveel mogelijk overheidsorganisaties, deskundigen, politiek, media en (andere) opiniemakers uit te dragen boodschap moeten zijn:

De lockdown heeft effect, maar niet genoeg. Gelet op enerzijds de nieuwe, vermoedelijk aanmerkelijk besmettelijkere variant van het coronavirus en anderzijds de schadelijke effecten van de lockdown op onder meer de economie en het onderwijs, in het bijzonder het basisonderwijs, moet het aantal dagelijkse besmettingen veel verder en veel sneller dalen.

Sowieso, maar zeker tijdens de lockdown vinden de meeste - vermijdbare - besmettingen plaats bij ontvangst van bezoek in de

thuisituatie en in de werksituatie.

Om het aantal dagelijkse besmettingen zo ver en zo snel mogelijk te doen dalen, kunnen wij allemaal zelf en samen nu al het volgende doen:

- Ontvang thuis alleen bezoek als dat noodzakelijk is, maximaal 1 persoon tegelijk en over een langere periode zo min mogelijk verschillende personen, vorm bij voorkeur een vaste support bubble;
- Werk thuis. Alleen mensen die essentieel zijn voor de voortgang van een bedrijfsproces en die hun werk niet thuis kunnen uitvoeren, mogen naar het werk komen;
- Houdt nog beter afstand, vooral in situaties waarin we langere tijd met anderen in contact zijn.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

[tekst van 11 januari 2021]

Geachte heer, mevrouw,

Graag vraag ik uw aandacht voor een tweeledige suggestie om te komen tot een effectievere bestrijding van het coronavirus en COVID-19.

Op basis van de hieronder weergegeven analyse concludeer ik dat - tijdens de verlenging van de lockdown (en ook na het op enig moment beëindigen van de lockdown) - de grootste additionele winst zal kunnen worden geboekt door:

- uitbreiding van de gedragsregel 'Ontvang (niet meer dan) het maximum aantal bezoekers thuis' met een aanbeveling om in totaal zo min mogelijk en in totaal maximaal x (unieke) personen per week te ontvangen, en
- het vergroten van de naleving van de gedragsregel 'Werk zoveel mogelijk thuis'.

Mijn suggestie is dan ook om hierop in te zetten. Ik licht dat hieronder toe.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

-

I. Cijfers RIVM m.b.t. settings van besmettingen

1. De meest voorkomende 'vermelde mogelijke settings van besmetting van aan de GGD'en gemelde personen met een positieve testuitslag voor SARS-CoV-2 waarbij sprake is van gerelateerde gevallen' zijn over de gehele periode vanaf 31 aug 2020 tot 5 jan 2021:

Thuisituatie (huisgenoten en partner, niet samenwonend)	194634	53,0 %
Bezoek in de thuisituatie (van of bij familie, vrienden, enz.)	77054	21,0 %
Werksituatie	53474	14,6 %
School en kinderopvang	21848	5,9 %
Verpleeghuis of woonzorgcentrum voor ouderen	21279	5,8 %

Bron: Epidemiologische situatie COVID-19 in Nederland (5 januari 2021) PDF document, p. 24

Vindplaats: <https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/actueel/wekelijkse-update-epidemiologische-situatie-covid-19-in-nederland>

Aangezien huisgenoten en partners veel en zeker tijdens een vorm van lockdown het meeste tijd me elkaar doorbrengen en niet 1,5 meter afstand houden, lijkt het redelijk om ervan uit te gaan dat besmettingen in de thuisituatie meestal vrijwel niet kunnen worden voorkomen. De cijfers lijken dat te bevestigen. Gelet daarop lijkt het redelijk met name in te zetten op het voorkomen van besmettingen buiten de thuisituatie.

Als we de 53% vermelde mogelijke besmettingen in de thuisituatie negeren en de overige percentages berekenen over de overgebleven 47% (bijv. voor Bezoek in de thuisituatie: $21,0\% \times 100 / 47 = 44,7\%$) ontstaat het volgende beeld.

2. De meest voorkomende - overige - 'vermelde mogelijke settings van besmetting van aan de GGD'en gemelde personen met een positieve testuitslag voor SARS-CoV-2 waarbij sprake is van gerelateerde gevallen' - dus buiten die in de thuisituatie - zijn over de

gehele periode vanaf 31 aug 2020 tot 5 jan 2021:

Bezoek in de thuissituatie (van of bij familie, vrienden, enz.)	77054	44,7 %
Werksituatie	53474	31,1 %
School en kinderopvang	21848	12,6 %
Verpleeghuis of woonzorgcentrum voor ouderen	21279	12,3 %

3. Op basis hiervan kan worden geconcludeerd dat - tijdens de verlenging van de lockdown (en ook na het op enig moment beëindigen van de lockdown) - de grootste additionele winst kan worden geboekt door het vergroten van het effect van de gedragsregels m.b.t. de settings:

- Bezoek in de thuissituatie (van of bij familie, vrienden, enz.), en
- Werksituatie.

4. Om het effect van de gedragsregels te vergroten, is het van belang te kijken naar:

- de mate van naleving van de gedragsregels, en
- de effectiviteit van de gedragsregels bij naleving.

5. De voornaamste specifieke gedragsregels m.b.t. deze settings zijn:

- de gedragsregel 'Ontvang (niet meer dan) het maximum aantal bezoekers thuis', en
- de gedragsregel 'Werk zoveel mogelijk thuis'.

II. Vergroten effect specifieke gedragsregels m.b.t. settings a. Bezoek in thuissituatie en b. Werksituatie

A. Vergroten effect gedragsregel 'Ontvang (niet meer dan) het maximum aantal bezoekers thuis'

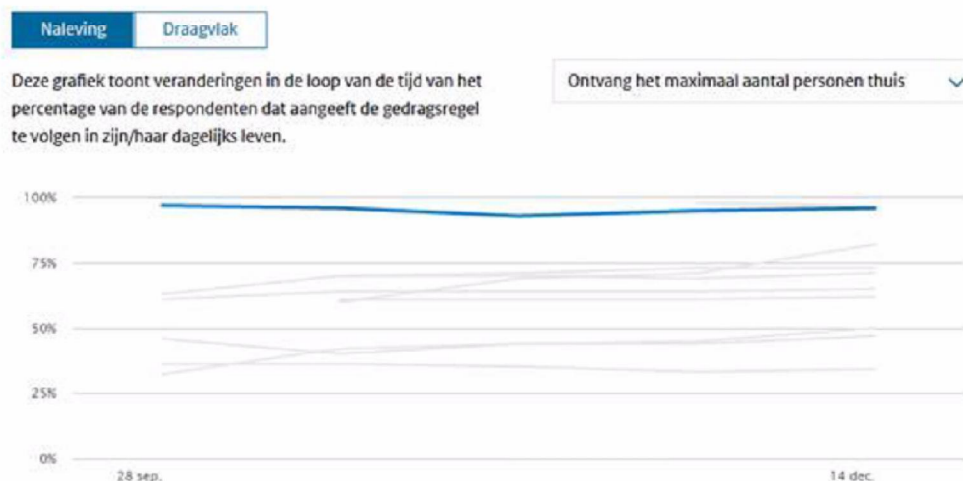
6. De naleving van de gedragsregel 'Ontvang (niet meer dan) het maximum aantal bezoekers thuis' ligt zeer hoog, structureel op ca. 95%

- ontwikkeling tussen 28 sept en 14 dec: 97%, 96%, 93%, 95%, 96%;
- alleen de naleving van de gedragsregel 'Draag mondkapje in OV' ligt iets hoger;

Bron: <https://coronadashboard.rijksoverheid.nl/landelijk/gedrag>

Zie ook: <https://www.rivm.nl/gedragsonderzoek/trendonderzoek/naleving-van-en-draagvlak-voor-basis-gedragsregels>

Basisregels over tijd

7. Het draagvlak voor de gedragsregel 'Ontvang (niet meer dan) het maximum aantal bezoekers thuis' is juist relatief laag, eerst op 78%, maar vervolgens steeds tussen 60% en 70%

- ontwikkeling tussen 28 sept en 14 dec: 78%, 68%, 60%, 64%, 68%;
- voor alle andere gedragsregels ligt het draagvlak hoger;

Bron: <https://coronadashboard.rijksoverheid.nl/landelijk/gedrag>

Zie ook: <https://www.rivm.nl/gedragsonderzoek/trendonderzoek/naleving-van-en-draagvlak-voor-basis-gedragsregels>

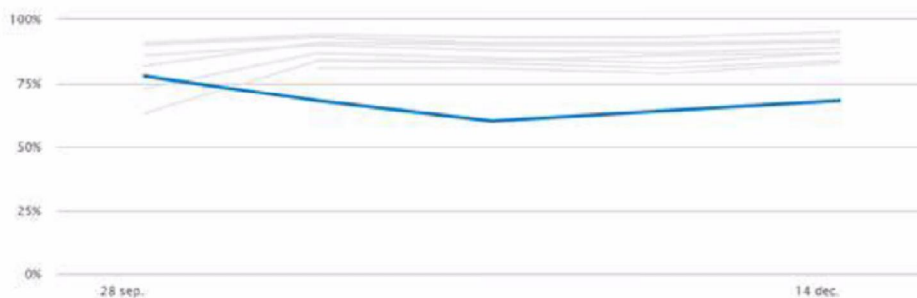
Basisregels over tijd

Naleving

Draagvlak

Deze grafiek toont veranderingen in de loop van de tijd van het percentage van de respondenten dat aangeeft achter de gedragsregel te staan.

Ontvang het maximaal aantal personen thuis

8. Het oordeel over hoe goed de gedragsregel 'Ontvang (niet meer dan) het maximum aantal bezoekers thuis' helpt ligt eveneens relatief laag, steeds tussen 60% en 65%

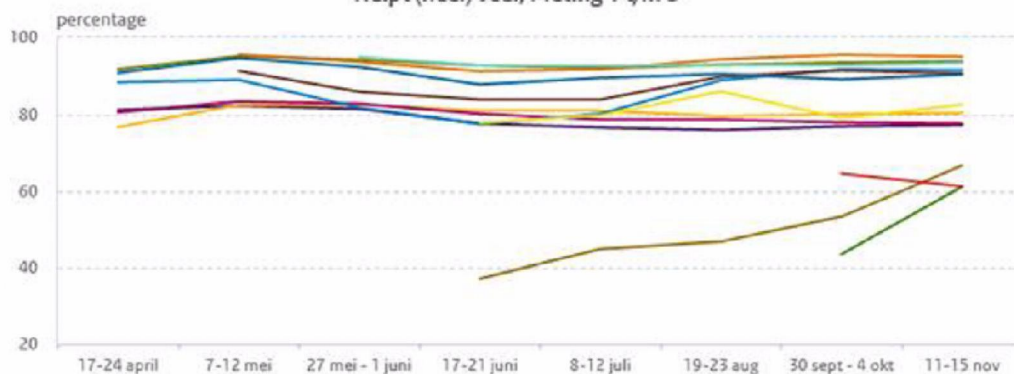
- ontwikkeling tussen 30 sept en 15 nov (twee metingen: korte rode lijn): 64,5%, 61,2%;

- voor bijna alle andere gedragsregels ligt het oordeel over de effectiviteit hoger;

Bron: <https://www.rivm.nl/gedragsonderzoek/maatregelen-welbevinden/verklaringen-gedrag>

Verandering hoe goed helpen de gedragsregels

Helpt (heel) veel; Meting 1 t/m 8

☒ 20 seconden handen wassen	☒ hoesten/niezen in elleboog
☒ papieren zakdoekjes gebruiken	☒ geen handen schudden
☒ 1,5 meter afstand houden	☒ zoveel mogelijk thuis werken
☒ vermijd drukte	☒ mondkapje in publieke binnenruimtes
☒ mondkapje in ov	☒ thuisblijven bij verkoudheidsklachten
☒ testen bij verkoudheidsklachten	☒ thuisblijven bij huisgenoten met klachten
☒ maximaal aantal bezoekers thuis	

9. Samenvattend geldt voor de gedragsregel 'Ontvang (niet meer dan) het maximum aantal bezoekers thuis':

- dat de naleving zeer hoog ligt, structureel op ca. 95%,

- dat het draagvlak relatief laag is, eerst op 78%, maar vervolgens steeds tussen 60% en 70%, en

- dat het oordeel over hoe goed de gedragsregel helpt eveneens relatief laag ligt, steeds tussen 60% en 65%, en

- dat de lage effectiviteit van deze gedragsregel lijkt te worden bevestigd door het gegeven dat, ondanks de hoge naleving van deze gedragsregel, de setting a. Bezoek in de thuissituatie zo'n hoog percentage als vermelde mogelijke setting kent.

10. Concluderend geldt voor de gedragsregel 'Ontvang (niet meer dan) het maximum aantal bezoekers thuis':

- dat, gelet op de al zeer hoge naleving, verdere verhoging van de naleving van deze gedragsregel niet reëel is c.q. dat daarmee geen reële additionele winst zal kunnen worden geboekt, en
- dat - tijdens de verlenging van de lockdown (en ook na het op enig moment beëindigen van de lockdown) - de grootste additionele winst zal kunnen worden geboekt door het (zoveel als mogelijk) vergroten van de effectiviteit van deze gedragsregel.

11. Voor de mogelijkheden voor het vergroten van de effectiviteit van de gedragsregel 'Ontvang (niet meer dan) het maximum aantal bezoekers thuis' is van belang dat deze gedragsregel:

- beperkingen stelt aan het aantal bezoekers vanaf 13 jaar dat je tegelijkertijd thuis mag ontvangen, maar
- niets zegt over het totaal aantal bezoekers dat je over een langere periode thuis mag ontvangen.

12. Ervan uitgaande dat het aantal besmettingen correleert met het totale aantal te c.q. relatief nauwe contacten - minimaal 15 minuten op minder dan 1,5 meter c.q. veel langer dan 15 minuten in dezelfde ruimte op (iets) meer dan 1,5 meter -, zal de grootste additionele winst m.b.t. setting a. Bezoek in thuissituatie kunnen worden geboekt door uitbreiding van de gedragsregel 'Ontvang (niet meer dan) het maximum aantal bezoekers thuis' met een aanbeveling om in totaal zo min mogelijk en in totaal maximaal x (unieke) personen per week te ontvangen.

B. Vergroten effect gedragsregel 'Werk zoveel mogelijk thuis'

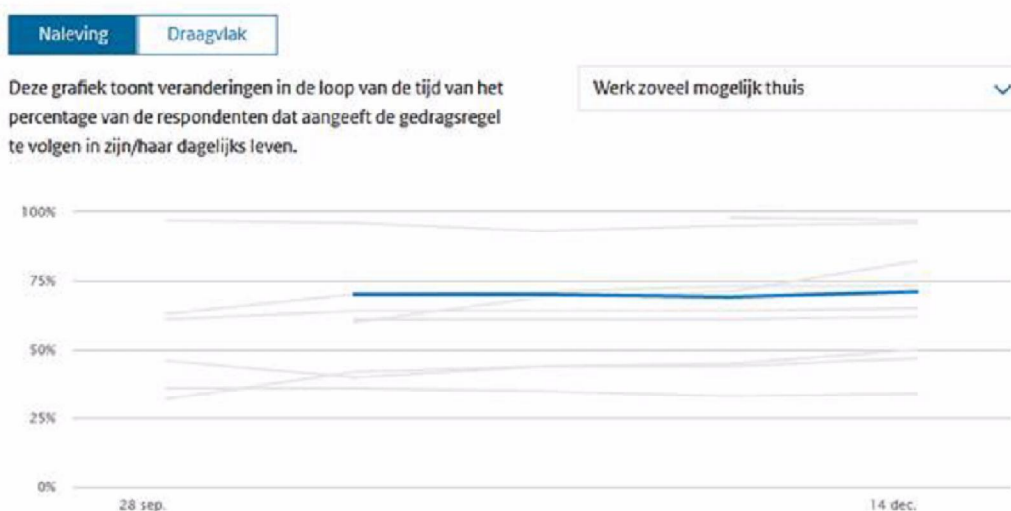
13. De naleving van de gedragsregel 'Werk zoveel mogelijk thuis' ligt - aangezien het hier gaat om mensen die aangeven wel thuis te kunnen werken - relatief laag, structureel op ca. 70%

- ontwikkeling tussen 29 okt en 20 dec: 70%, 70%, 69%, 71%;

Bron: <https://coronadashboard.rijksoverheid.nl/landelijk/gedrag>

Zie ook: <https://www.rivm.nl/gedragsonderzoek/trendonderzoek/naleving-van-en-draagvlak-voor-basis-gedragsregels>

Basisregels over tijd

14. Ervan uitgaande dat het aantal besmettingen correleert met het totale aantal te c.q. relatief nauwe contacten - minimaal 15 minuten op minder dan 1,5 meter c.q. veel langer dan 15 minuten in dezelfde ruimte op (iets) meer dan 1,5 meter -, zal de grootste additionele winst m.b.t. setting b. Werksituatie kunnen worden geboekt door het vergroten van de naleving van de gedragsregel 'Werk zoveel mogelijk thuis'.

C. Conclusie

15. Op basis van al het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat - tijdens de verlenging van de lockdown (en ook na het op enig moment beëindigen van de lockdown) - de grootste additionele winst zal kunnen worden geboekt door:

- uitbreiding van de gedragsregel 'Ontvang (niet meer dan) het maximum aantal bezoekers thuis' met een aanbeveling om in totaal zo min mogelijk en in totaal maximaal x (unieke) personen per week te ontvangen, en
- het vergroten van de naleving van de gedragsregel 'Werk zoveel mogelijk thuis'.

